

LÜHIKOKKUVÕTE esitamiseks IHKK kodulehel

**EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2010-2014
LEADER MEETME RAAMES JAGATUD
ETTEVÕTLUSKESKKONDA PUUDUTAVATE
TOETUSTE JÄRELSEIRE TEENUSE KOKKUVÕTE**



Üldinfo

Järelseire eesmärgiks on tegevusgrupi piirkonnas tegutsevate ettevõtjate toetuste tulemuslikkuse hindamine vastavalt tegevusgrupi strateegias toodud indikaatoritele ning seeläbi sisendi andmine perioodi 2014-2020 Ida-Harju Koostöökoja strateegia meetmete planeerimisele.

Järelseire teenus sisaldas:

- Toetatud projekti ülevaatus, eeltöö järelseirel intervjuu läbiviimiseks;
- Toetust saanud ettevõtjate kohapealne vaatlus;
- Intervjuu läbiviimine toetuse saanud ettevõtte esindajaga. Intervjuu raames küsitakse ettevõtte tegevust puudutavaid muutusi enne ja peale toetuse saamist ja toetatud tegevuste elluviimist; edasisi tegevusplaane ja võimalike uute investeringute vajadusi, ettevõtja hinnangut tema tegevuse mõjudele kogukonnas;
- Ettevõtte finantsaruannete hindamine ja analüüs;
- Projektitaotluse ja tulemuste võrdlus (uute/paranenud teenuste pakkumine; uute loodud töökohtade arv ja keskmine palgakulu vs valdkondlik keskmine);
- Soetuste puhul taotluse ja soetatud vara olemasolu, nende seisukord ja vastavus taotlusele;
- Soetatud vara seos äritegevuse käivitamise/laienemise/arenguga, tulemus
- Seire raporti koostamine.

Seiratavate projektide osas andis sisendi Ida-Harju Koostöökoda (edaspidi IHKK):

Järelseire valim koostati nendest ettevõtetest, mille toetuse summa ületab 1000 eurot ning kelle projekti elluviimise aeg on möödunud. Valimi koostamisel võeti arvesse ainult äriühingud, kellede projekt vastas eelnevatele kriteeriumitele.

Järelseire teenus viidi läbi perioodil detsember 2014 – veebruar 2015. Seirati 14 ettevõtte 21 projekti.

Teenuse tegevused järgmises ajakavas ja järjekorras:

1. Seire intervjuu ülesehituse välja töötamine, seire aruande vormi välja töötamine (detsember 2014);
2. Vormi kinnitamine jaanuar 2015
3. Projektidokumentatsiooni kogumine, läbitöötamine ja intervjuude läbiviimine (jaanuar-veebruar 2015)
4. Seire kokkuvõtte koostamine (veebruar 2015)

3. Kokkuvõte

Seirati 14 ettevõtte 21 projekti. Üldse on toodud perioodil ettevõtlusmeetmetest toetust saanud 48 projekti ja 38 taotlejat, nendest 8 on MTÜd SA-d. Antud seire raames vaadeldi äriühinguid.

Neist:

1 juhul on projektist loobutud;

1 juhul projektiperioodi pikendatud ning loobutud 2/3 ulatuses toetusest;

4 juhul tegevused ellu viidud märkimisväärse hilinemisega, mistõttu on tulemused saavutatud vaid osaliselt või ei ole võimalik seire käigus tulemusi hinnata (vt. detailsed aruanded).

Ülejäänud juhtudel on tegevused ellu viidud ajakavas ning vastavalt projektile, erisusi võrreldes taotlusega taotlejate sõnul ei ole. Üldse on ettevõtlusmeetmetest toetust saanud 48 projekti ja 38 taotlejat, nendest 8 on mittetulundusühingud ja sihtasutused. Antud seire raames vaadeldi äriühinguid, seega 30 taotlejast 14 ehk 47%, esitatud projektide osakaal veidi üle 60%. Tulemuste põhjal võib öelda, et toetuse mõju tegevusgrupi piirkonnas on olnud arvestatava tähtsusega, toetust on kasutatud sihtotstarbeliselt, heade tavade kohaselt ja kooskõlas projektikirjeldustes tooduga. Kõik seirataavad ettevõtted on jätkuvalt tegutsevad ja olemasolevate tellimuste/statistikal põhinevate prognooside põhjal jätkusuutlikud.

On väga positiivne, et kõik seiratud ettevõtted on tänase seisuga jätkuvalt tegutsevad, üldjuhul ka kasumlikud. Vaid 2 juhul aruandeperiood kahjumis, kuid prognoosid on optimistlikud. Osaliselt on aruandeperioodi kahjum kaetud taotleja sõnul eelmiste aastate jaotamata kasumi arvelt. Mõlemaid ettevõtjaid saab 1 juhul on seisuga veebruar 2015 väiksemad maksuvõlad. 2014 aasta majandusaasta aruanne on esitatud vaid 1 juhul. Seega saab reaalseid 2014 aasta tulemusi vajadusel hinnata alates juulist 2015 või vastavalt aruannete esitamisele. 3 mööblitootmisettevõtte puhul on positiivne asjaolu, et kõigil kolmel tootjal on tellimustega kaetud vähemalt esimene kvartal täies tootmisvõimsuse mahus.

Peamised puudujäägid:

- Finantsprognoosides tulude ülehindamine ja kulubaasi alahindamine;
- Puudub arusaam projekti menetlemiseks kuluva aja osas: vajab uute meetmete puhul kindlasti eraldi nõustamist ja informatsiooni;
- Projektides puuduvad mõõdetavad tulemused (vt allpool);
- Mitmel korral taotluse esitanud ettevõtete puhul ei ole eelmine projekt lõpetatud, mistõttu ei ole hindamiskomisjonil olnud võimalik hinnata tulemuste saavutamist ja seega ka otsustada taotleja võimekuse osas uute projektide elluviimisel;

Iga aruande juures on detailsemalt kirjeldatud ka konkreetseid vastuolusid äriplaanis või finantsprognoosides, juhitud tähelepanu mõningatele küsimustele hindamiskomisjoni töös. Siinkohal mõningad olulisemad tähelepanekud:

- ✓ Taotleja seab eesmärgiks tootmise teatud etapi efektiivsuse tõstmise läbi toetusega soetatava põhivara. Samal ajal puudub nii äriplaanis kui projektikirjelduses selgitus, kuidas konkreetse seadme ostmine tööd efektiivsemaks muudab, milline on oodatav ja mõõdetav tulemus: kas kasvab tükiline tootmiskaht, vähenevad kulud? Mil määral?
- ✓ Tänu tootmise efektiivsemaks muutmisele vaid osaliselt tekkis ühel juhul olukord, kus viimane etapp osutus nn pudelikaelaks: eelmine etapp efektiivne, järgmine aga ikkagi aeglane etapp, mistõttu kogu investeringu asjakohasus on küsitav. Siinkohal oleks põhjalikum äriplaani esitamine (tootmisprotsessi täpsem kirjeldus) tõenäoliselt aidanud ennetada nimetatud probleemi ning muutnud taotlejale olukorra nähtavamaks;

- ✓ Finantsprognosisides toodud kulud on selgelt alahinnatud, ühel juhul on ka näha, et prognoositud ÜHELE TÖÖTAJALE makstav keskmine brutotöötasu VÄHENEB aasta aastalt. Absoluutnumbrites on finantsprognosisides toodud aasta aastalt mõnevõrra (ligi 2000tuhat EUR) suuremad numbrid, kuid sama perioodi töötajate arvu kasv tingib madalama töötasu inimese kohta.
- ✓ 1 juhul on projekti peamiseks tegevuseks toodud laaduri soetamine, mis läbi kasvatatakse tulevikus kari 13pealisest 145pealiseks. Silmas on peetud karja ülalpidamiseks võimaluste loomist, ent pole toodud infot, milline on vajalik investeeringumaht nii suure juurdekasvu loomiseks (uute noorloomade, ammlemade, tõupullide soetamine ja juurdekasvu keskmine hinnang projekti elluviimise hetkel olemasoleva karja põhjal.) Seega otsene seos projekti tegevuste ja karja kasvu vahel puudub ja vajab pigem täpsustusi järgmiste sammude planeerimise või võimalikkuse osas.
- ✓ Mitmel juhul on toodud riskiks omafinantseeringu või omavahendite puudumine, riski maandamiseks võimalikud laenud pankadest. Samas puudub plaanides või projektikirjelduse riskide juures info, kas omafinantseeringu tarbeks on ettevõtjal bilansis raha olemas, kas „omafinantseering kaetakse omanikulaenuga“ on realselt teostatav, millises järgus ollakse krediitiasutuses läbirääkimistega või on tegemist pelgalt kontrollimata võimalusega.
- ✓ Mõningatel juhtudel on kavandatavate tulemuste kirjeldamine pealiskaudne või mitte mõõdetav: teadlikkuse kasv pärandkultuurist, elukeskkonna paranemine, külastatavuse kasv (mõõdikuta), töökeskkonna paranemine, efektiivsuse kasv, kulude vähenemine, kohalike inimeste eluea kasv ja tervise paranemine. Lisamata mõõdikud, orienteeruv hinnang ja selgitus, miks on oodatav tulemus selline. Tervise parem seisund ja eluea pikenemine ei ole lühiperioodis kindlasti hinnatav.
- ✓ Müügiprognooside põhjendatusest näide: 2012 aastal esitatud projektidokumentide juures oli ka 2011 majandusaasta aruanne, mille alusel oli **juurdekasvutempo orienteeruvalt prognoositud 242%, mis on äärmiselt kõrge**. Sellise planeeritud juurdekasvutempo korral peetakse toodud müügiprognoosi põhjenduseks töökoja juhataja rahvusvahelisi kontakte ja tuntutust valdkonnas, peamisteks turunduskanaliteks suust-suhu reklaam, sotsiaalmeedia, reklaam kohalikes lehtedes. Reaalne müügitulu oli kordades väiksem.

Ettepanekud

1. Hindamiskomisjoni ja IHKK töö hõlbustamiseks juurutada ettevõtlusmeetme projektikirjelduse vorm, milles toodud ka prognoositavad majandusnäitajad ja toetusele eelneva majandusaasta vastava ja võrreldava perioodi näitajad, k.a. KESKMISED töötasud (valemite alusel, klient võib sisestada vaid algandmed) ja valdkondlik keskmine. See osa projektikirjelduses võiks olla toodud lühidalt, konkreetse tabelina. Nii on võimalik projektikirjeldust lugedes koheselt näha olulisemaid näitajaid ühes tabelis, samuti ka eelneva perioodi näitajat.

2. Projektkirjelduses peaks sisalduma projekti eesmärk ja oodatav tulemus konkreetsete mõõdetavate näitajatenä: näiteks eesmärk käivitada autoremonditeenust pakkuva ettevõtte tegevus, oodatav tulemus on müügitulu/kasumi kasv, lisaks loodavate töökohtade arv;
3. Dokumentatsioon peaks sisaldama kohustuslikult finantsprognose (näiteks EAS isegenereruv finantsprognoside vorm) ja äriplaani. Äriplaani ja projektkirjelduse tulemused peavad olema kooskõlas;
4. Eeskätt alustavate ettevõtjate puhul (0-2 aastat esmregistreerimist) muuta kohustuslikuks eelnõustamine ettevõtluskonsultandi poolt. (eraturul tegutsevad konsultandid/konsulendid, arenduskeskuste konsultandid vms).
5. Kaaluda meetmete avamist üks kord aastas või seada tingimuseks, et eelmine projekt on lõpetatud. (aitab vältida olukorda, kus samast meetmest taotletakse sama perioodi jooksul mitu korda, hindamiskomisjonil pole võimalik hinnata eelmise projekti elluviimist ega ettevõtja suutlikust jätkata järgmise projektiga.)
6. Projektinõustamine peaks sisaldama informatsiooni nii taotluse menetlemise aegade kui reaalse raha liikumise kohta;
7. Hindamiskomisjoni töö kergendamiseks töötada välja hindamiskriteeriumid ja seada neile hindad, mille alusel viia läbi hindamine ja keskmise aktsepteeritava hinde saamine (hinnata valdkondlikku kompetentsi, finantsprognoside realistlikkust, äriplaani ettevalmistuse taset, konkurentsituatsiooni jne);
8. Kaaluda hindamiskomisjoni töö hõlbustamiseks esitatud ettevõtlusprojektide osas eksperthinnangu andmist äriplaani kohta (eraturul tegutsevad konsultandid/konsulendid, arenduskeskuste konsultandid vms).